

Työelämätaidot vahvistuvat tietoa ja osaamista jakamalla

Marja Lempiäinen, FM, HM, lehtori, Vastuulliset palvelut, Pohjoinen hyvinvointi ja palvelut, Lapin ammattikorkeakoulu

Asiasanat: työelämävalmiudet, osaamishaasteet, liikuntamatkailu

Millaista on tulevaisuuden työ ja mitä osaamista tulevilta työelämän osaajilta vaaditaan? Miten vastata koulutukselle asetettuun haasteeseen tukea opiskelijoiden työelämävalmiuksien kehittymistä ja miten oma toimintatapamme voisi olla esimerkkinä näiden taitojen vahvistamisessa? Nämä kysymykset olivat johdattelemassa liikunnanohjaaja- ja restonomiopiskelijoiden liiketoimintaosaamisen sisältöihin liittyneen opinnon toteutussuunnittelua keväällä 2019. Tässä artikkelissa kuvataan sitä, miten pienilläkin askelilla voidaan tukea työelämän vaatimien taitojen omaksumista ja yhteisöllisyyden kehittämistä opiskelijoiden kanssa.

Tulevaisuuden työelämävaatimukset

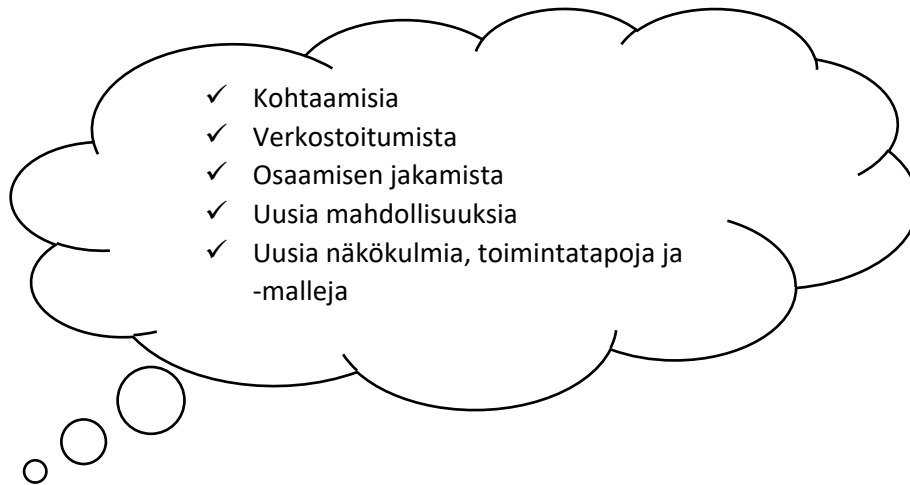
Työelämän uudet vaatimukset ohjaavat koulutuksen suuntaa, sisältöjä ja toteutusmuotoja. Innovaatiovaateiden, globalisaation ja digitalisaation myötä tarvitaan entistä enemmän erilaista rajat ylittävää verkostotyötä, jossa tietotaidon ja osaamisen jakaminen on keskeisessä asemassa. Työelämä 2020 -kehittämishjelma on listannut useita toimintamalleja ja ratkaisuja aiheeseen liittyen (ks. Work Up! Tulevaisuuden työ 2019). Myös korkeakoulujen kehittämisessä asia on huomioitu mm. korkeakouluille annettujen yrittäjyysuositusten muodossa (Korkeakoulujen yrittäjyysuositukset 2018). Kysymys siitä, miten edistää monitahoista yhteistyötä saattamalla organisaatioiden omia ja ulkopuolisia asiantuntijoita yhteen, askarruttaa myös työelämää itseään (ks. esim. Kauppalehti 7.7.2019).

Osaamisen jakaminen edellyttää osaamisten tunnistamista ja tunnustamista. Oman osaamisen tunnistaminen saattaa olla haastavaa, saatikka oman totutun työympäristön tai osaamisalueen ulkopuolella olevan osaamisen. Yhtään helpompaa ei ole ymmärtää eri tavalla ajattelevien tai toimivien ihmisten näkemyksiä. Se johtaa vääjäämättä uudenlaisten tilanteiden kohtaamiseen ja siitä aiheutuvaan epävarmuuteen. Yhteistoiminnan ja yhteisöllisyyden kehittämisen on todettu parhaiten tukevan toisten toimintatapojen tuntemista ja erillisyyttä ylläpitävien asenteiden muuttamista (mm. Töytäri et. al. 2019, 26-27). Mutta tässäkin asiassa on hyvä edetä pienin ja maltillisin askelmerkein, mahdollistamalla erilaisia kohtaamisia, joissa syntyy luontevia tilanteita toisten osaamisiin tutustumiselle.

Liikuntamatkailun kehittämistä osaamisen jakamisen avulla

Keväällä 2019 restonomi- ja liikunnanohjaajaopiskelijat ottivat askelia kohti yhteistä tekemistä ja osaamisten jakamista yhteisen työpajatyöskentelyn avulla. Liikuntamatkailu arktisen alueen vetovoimaksi (LaVe) -hanke tarjosi tähän oivallisen mahdollisuuden. Hankkeen tavoitteena on vahvistaa liikuntamatkailualan yritysten mahdollisuuksia uuteen kasvuun ja uusiin liiketoimintamahdollisuuksiin. Tämä tavoite vastasi hyvin opiskelijoiden liiketoimintateemaisten opintojen osaamistavoitteisiin.

Työpajan keskeinen tavoite oli liikuntamatkailuun liittyvien liikeideoiden kehittäminen ja niiden sparraaminen uusilla näkökulmilla. Opiskelijaryhmät yhdistivät työpajatyöskentelyssä omien, taustana olleiden opintojensa osaamistavoitteiden mukaisia sisältöjä. Työpajan avulla mahdollistettiin myös eri alojen opiskelijoiden kohtaaminen. Vaikka opiskelijat olivat opinnoissaan eri vaiheissa, työpajan teemana ollut liiketoiminnan kehittäminen yhdisti työskentelyä. Työpajan järjestelyissä pyrittiin suoraviivaisuuteen pelkistämällä ja yksinkertaistamalla käytettyjä työmenetelmiä. Näilläkin keinoin pyrittiin mahdollistamaan keskittyminen kohtaamiseen ja vuorovaikutuksen syntymiseen ja sitä kautta osaamisten esilletuontiin ja vertaisoppimiseen.

Kuvio 1. Työpajatyöskentelyn tavoitteet

Opiskelijapalautteiden pohjalta vahvistui näkemys siitä, että rajoja syntyy, jos keskitytään vain omaan työhön, työympäristöön tai totuttuihin yhteistyökumppaneihin. Oppilaitos voi toimia eri osaamisalueiden välisten kuilujen purkamisessa välittäjän roolissa. Järjestämällä tilanteita ja mahdollisuuksia opiskelijoille kohdata muiden alojen osaajia, tuemme opiskelijoiden tulevassa työelämässään tarvitsemia yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja. Samalla innostamme ja harjoitamme opiskelijoita kysymään oikeita kysymyksiä, autamme heitä näkemään asioita toisten silmin ja avartamaan heidän näkemystään oman alansa mahdollisuuksista laajasti sekä siitä, millaista osaamista verkostomaisella yhteistyöllä on mahdollista aikaansaada.

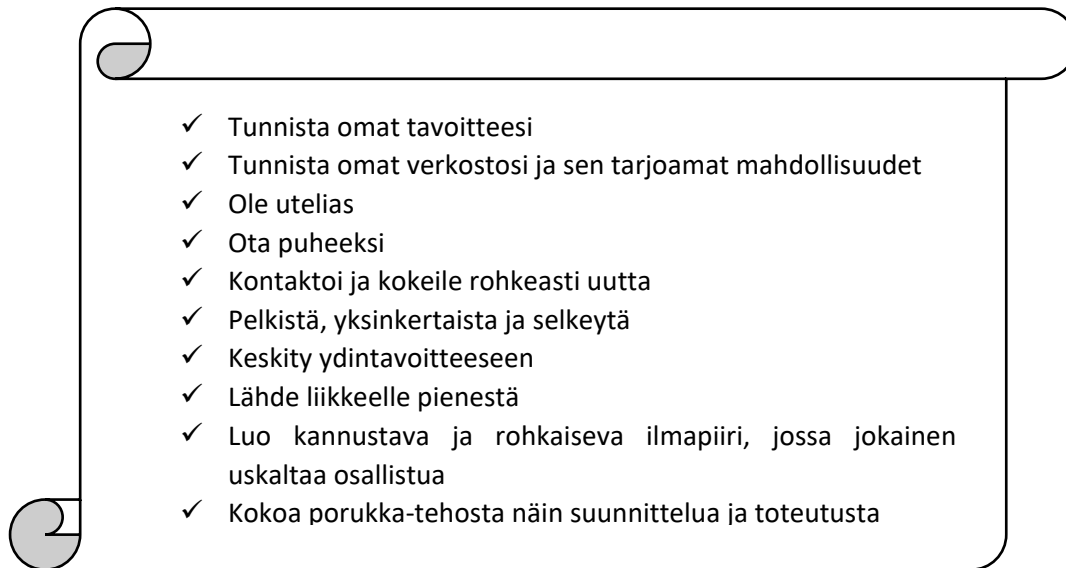
Kuvio 2. Kooste opiskelijoiden antamasta työpajapalautteesta

Opiskelijat kokivat työpajapäivän rohkaisevana ja kannustavana. Palautteiden perusteella se sai heidät ajattelemaan ja pohtimaan omaa osaamistaan sekä vertaamaan sitä toisten osaamisiin. Opiskelijat kertoivat myös rohkaistuneensa hakemaan jatkossakin asioihin näkökulmia eri alojen toimijoilta. Erilaisten matalan kynnyksen kohtaamisten mahdollistaminen koettiin tärkeäksi ja se, että niistä muodostuisi luonnollinen ja luonteva tapa toimia eivätkä ne olisi enää mikään erityisjärjestely tai poikkeus normaaliarjesta. Tällaisten kohtaamisten uskottiin tuottavan myös lisää opiskeluiloa.

Eri osaamisalueiden välisiä raja-aitoja on mahdollista purkaa myös rakenteellisin keinoin organisaatorakenteita muuttamalla, mutta yksinkertaisilla, pienilläkin toimintatapojen muutoksilla, joissa ihmiset tutustuvat itselle entuudestaan vieraisiin tai erilaisiin ihmisiin ja oppivat luomaan yhteisöllisyyttä toistensa kanssa, halutut tavoitteet on mahdollista saavuttaa, usein jopa tehokkaammin ja vaikuttavammin. Toimijat saavat kokemuksen osallisuudesta ja omista vaikuttamismahdollisuuksista, mikä kaikkienensa motivoi heitä enemmän jatkossakin hakeutumaan uusiin osaamisryhmiin ja toimijajoukkoihin.

Miten lähteä liikkeelle?

Aivan aluksi kannattaa pitää mielessä maltillinen ja pienin askelin eteneminen. Yksinkertaistamalla ja pelkistämällä asioita olennaisen hahmottaminen helpottuu. Opiskelijoiden tulevaisuuden työelämän vaatimien valmiuksien vahvistamisessa roolimallina toimimisen merkitys on suuri. Sen vuoksi kannattaa aloittaa ajattelemalla omia toimintatapoja ja omia verkostoja. Mitä ovat ne totut työrutiinit ja ihmiset, joiden kanssa olet luontevasti tottunut työasioissa toimimaan. Mitkä suhteet ovat etusijalla päivittäisessä tekemisessäsi? Vaatiiko yhteistoiminnan ja yhteisöllisyyden kehittämisen huomioiminen muuttamaan asenteitasi tai toimintatapojasi? Miten muutos ja epävarmuuden sietokyky heijastuu toiminnassasi? Vahvistetaanko omalla toiminnallamme myös opiskelijoiden muutoksensietokykyä? Autetaanko opiskelijoita näkemään maailmaa eri näkökulmista riittävästi niin, että heidän uteliaisuus ja empatiakyky vahvistuvat? Useimmiten kyse on vain siitä, että oivallamme milloin ja missä tilanteissa opiskelijoiden työelämävalmiuksia tukevia toimenpiteitä on olemassa.

Kuvio 3. Askelmerkit yhteistyön ja yhteisöllisyyden kehittämiseen

Lähteet

Korkeakoulujen yrittäjyysuositukset. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry:n, Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry:n ja Suomen Yrittäjät ry:n yhteiset suositukset korkeakoulujen yrittäjyyttä edistävään työhön. 2018. E-julkaisu. Luettu 26.8.2019.

<http://www.arene.fi/wpcontent/uploads/Raportit/2018/Yritt%C3%A4jyysuositukset/Yritt%C3%A4jyysuositukset%20korkeakouluille%202018.pdf>.

Mäki, K. 2012. Opetustyön ammattilaiset ja mosaiikin mestarit. Työkulttuurit ammattikorkeakouluopettajan toiminnan kontekstina. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä Studies in Business and Economics, 109. Jyväskylä. E-kirja. Luettu 26.5.2019.

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-4567-1>

Rajat ylittävä yhteistyö on tuottoisinta - silti sen johtaminen on pirullisen vaikeaa.

Kauppalehti 7.7.2019

Töytäri, A., Tynjälä, P., Vanhanen-Nuutinen, L., Virtanen, A. & Piirainen, A. 2019.

Työelämäyhteistyö ammattikorkeakouluopettajan osaamishaasteena. Ammattikasvatuksen aikakauskirja 21 (1), 14-30.

Vanhanen-Nuutinen, L., & Laitinen-Väänänen, S. 2018. Ammattikorkeakoulun ja työelämän yhteistyön hyödyt. Teoksessa Mutanen, A., Houni, P., Mäntyvaara, J. & Kantola, M. (toim.), Hyöty, 166-177. Turun ammattikorkeakoulun tutkimuksia, 48. Turku. E-kirja. Luettu 24.9.2019. <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522166616.pdf>

Work Up! Tulevaisuuden työ 2019. Toim. Alasoini, T. & Houni, P. TEM julkaisut ja muut oppaat 3/2019. Työ- ja elinkeinoministeriö. Helsinki. E-julkaisu. Luettu 26.8.2019. <https://ejulkaisu.grano.fi/grano/workup#p=44>